

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
ректор ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти»

М. О. Кириченко
«27 жовтня» 2019 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

освітній рівень - **бакалавр**

галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність: 053 «Психологія»

спеціалізація/освітньо-професійна програма: **«Психологія»**

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Зміст програмного матеріалу

Модуль 1. Психологія як наука.

Модуль 2. Етичні норми та принципи діяльності психолога.

Модуль 3. Особистість і діяльність.

Тестові завдання.

Додаткові завдання.

Питання для визначення рівня знань абітурієнтів.

Література.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психологічна освіта покликана допомогти Вам сформувати системне психологічне мислення, знання, психологічну культуру. Психологія в сучасних умовах стає найважливішим компонентом спільної культури людини. Отримання психологічної професії – це захопливий процес. Використовуйте можливість, що відкрилася, повною мірою. Проявляйте творчість, осмислюйте нові знання, визначайте можливості використання до конкретних життєвих ситуацій. Психологія – це не застиглі схеми, а жвава наука, що має прикладний характер, оскільки в якій би сфері професійної діяльності не була зайнята людина (бізнесі, управлінському процесі, політичній, педагогічній діяльності і ін.), він постійно взаємодіє з іншими людьми – в сім'ї, на роботі, в транспорті, магазині, театрі і так далі і дуже поважно, щоб він був успішний, добивався позитивних, соціально корисних і особистісно значущих результатів.

Вирішення проблеми підвищення якості підготовки спеціалістів з базовою вищою освітою на сучасному етапі передбачає значне поліпшення добору абітурієнтів як важливого засобу управління процесом навчання.

Програма фахового вступного випробування є складовою нормативної документації вищого навчального закладу, що забезпечує підготовку бакалавра.

Програма фахового вступного випробування утворює форму та зміст кваліфікаційних випробувань, які мають на меті визначення рівня теоретичної та практичної підготовленості вступника для здобуття освітнього ступеня «бакалавра» за спеціальністю 053 «Психологія». Складена за принципами комплексності, уніфікації, сумісності та взаємозамінності засобів і форм діагностики, вона є підставою для надійного та об'єктивного оцінювання Приймальною екзаменаційною комісією відповідності рівня освітньо-професійної підготовки вступника встановленим вимогам. Зміст програми фахового вступного випробування має комплексний характер. Склад дисциплін визначено з числа тих, які формують належний рівень знань, вмінь і навичок, необхідний в умовах ринкової економіки, враховуючи міждисциплінарні зв'язки. Використання Програми для підготовки до фахового вступного випробування забезпечує системне сприйняття міждисциплінарного курсу.

Порядок проведення фахових вступних випробувань визначається Положенням про приймальну комісію ННІМП ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Фаховий вступний іспит проводять з метою визначення ступеня готовності абітурієнтів до навчання.

Фаховий вступний іспит проводиться у формі тестування. Тестування на сучасному етапі вважається одним з ефективних методів перевірки ступеня готовності абітурієнтів до навчання. Для проведення тестової перевірки знань використовуються тестові завдання закритої форми із

запропонованими відповідями, з яких вибирають правильні з множинним вибором. Тестові завдання мають критеріально-орієнтовний характер та належать до психологічних методик, спрямованих на оцінку досягнутого рівня розвитку здібностей, знань та вмінь студентів. Система базових тестових завдань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістовні частини з комплексу визначених дисциплін. Для перевірки знань до тестових завдань з кожної дисципліни надаються ключі з правильними відповідями. Кожне тестове завдання закритої форми складається з двох компонент: запитальної (змістовної) частини; варіантів відповідей. Тести забезпечуватимуть пропорційне представництво всіх визначених до фахового вступного випробування дисциплін. Тестування здійснюється протягом 1 астрономічної години.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове вступне випробування здійснюється у формі письмового тестування, яке триває не більше 1 астрономічної години. Кожному вступнику надається 30 теоретичних питань одного із 2 варіантів. Питання, що виносяться на тестування відбираються із наведеного переліку. Відповідь на кожне тестове питання передбачає вибір лише однієї правильної відповіді. Відповіді не можуть містити виправлень. Відповіді, що містять виправлення або декілька варіантів відповідей, у тому числі, якщо одна з них правильна, не зараховуються. Оцінювання результатів тестових завдань відбувається за такими загальними критеріями: – понад 90% правильних відповідей – «відмінно» / 90–100 – «А» – завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином; – 74-90% правильних відповідей – «добре» / 74–81 – «С»; 82–89 – «В» – завдання виконано повністю, але допущені незначні неточності; – 50-73% правильних відповідей – «задовільно» / 50–66 – «Е»; 67–73 – «D» – допущені несуттєві помилки; – менше 50% правильних відповідей – «незадовільно».

ЗМІСТ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА

Тема 1. Витоки та види психологічного знання.

Психологія та давньогрецька міфологія. Психологічне знання у філософських трактатах минулого. Опис людських вчинків та рис характеру в літературних пам'ятках. Народна мудрість, художня література та живопис – сховище житейського психологічного знання. Відмінності житейського психологічного знання від наукового. Парапсихологія, трансперсональна психологія.

Тема 2. Галузі сучасної психології, методологія та методи психологічного дослідження.

Загальна, соціальна та диференційна психологія, прикладні галузі психології, крос-культурна психологія, психологія взаємодії з навколишнім, психологія діяльності і поведінки, психологія реклами, психологія споживача. Місце психології в системі наук. Організаційні методи: порівняльне, лонгітюдне, комплексне дослідження. Емпіричні методи: спостереження, експеримент,

психодіагностика (тести, опитування, анкетування, інтерв'ю, соціометрія), аналіз продуктів діяльності. Методи обробки даних. Методи інтерпретації даних.

Тема 3. Психологія, як професія та видатні психологи ХХ століття.

Психологічна система діяльності включає в себе: мотиви вибору професії, цілі діяльності, програми діяльності, підсистему професійно важливих рис, інформаційну основу діяльності. Роль психолога у сучасному суспільстві. Сфери професійної діяльності спеціаліста – психолога: психолог – викладач, психолог – дослідник, психолог – практик. Види діяльності психолога: викладання, освіта, дослідницька діяльність, діагностика, консультативна діяльність, діяльність психолога-тренера в тренінгах, експертна діяльність для вирішення задач психологічної експертизи, проектна діяльність, нормативно-стандартизуюча діяльність, управлінська діяльність. Професійні сфери психолога. Видатні психологи ХХ століття (Жан Піаже, Курт Левін, Сергій Рубінштейн, Лев Виготський, Зигмунд Фрейд, Карл Роджерс та інші).

МОДУЛЬ 2. ЕТИЧНІ НОРМИ ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА

Тема 1. Професійно-особистісний портрет психолога.

Поняття «професія» і «спеціальність» психологія. Загальна характеристика професійної діяльності психолога. Базові знання психолога: суспільні та природні науки, психологія, педагогіка. Необхідні здібності психолога: концентрація та стійкість уваги, переключення і розподіл уваги, образна та словесно-логічна пам'ять, образне мислення, короткочасна та довготривала пам'ять, комунікативні здібності, вербальні здібності, ораторські здібності, здібність до самоконтролю. Необхідні особистісні риси, інтереси та нахили.

Тема 2. Мета, завдання, зміст і основні функції діяльності практичного психолога.

Мета роботи психолога як гуманна місія надання допомоги суспільству в забезпеченні психологічного здоров'я, створенні соціально-психологічних умов для розвитку кожної особистості.

Функції психолога як постійні завдання, що складають зміст його діяльності. Основні функції діяльності практичного психолога (психодіагностична, психокорекційна, психопрофілактична, розвиваюча, профорієнтаційна, психолого-просвітницька).

Психодіагностична функція та її здійснення в різних галузях роботи психолога.

Психологічна корекція. Рівні аналізу норми психічного розвитку як основа побудови психологічної корекції.

Психопрофілактична робота психолога та її випереджаючий характер. Психотренінг, психодрама, рольова гра як форми психокорекційної і психопрофілактичної роботи психолога.

Розвиваюча функція та її реалізація в роботі психолога (в закладах освіти, сім'ї, та ін.). Врахування рівня актуального і зони найближчого розвитку в роботі психолога з розвитку психічних процесів людини.

Робота з профорієнтації та соціально-професійної адаптації як функція психолога. Консультативна робота психолога.

Психолого-просвітницька функція психолога та її роль у підвищенні психологічної компетентності людей, гуманізації життя і праці. Методи психологічної просвіти.

Тема 3. Етичні основи професійної діяльності психолога.

Поняття моралі, етики, моральності. Значення моралі в житті суспільства.

Значення етики в професійній діяльності. Регулювальники діяльності психолога

Гуманістичні цінності в практичній роботі психолога: пошана, визнання унікальності людини, ціннісне відношення до клієнта. Етичні стандарти діяльності психолога.

Основні принципи Етичного кодексу: принцип ненанесення шкоди клієнтові, принцип компетентності психолога, принцип інформованої згоди, принцип неупередженості психолога, принцип конфіденційної діяльності психолога.

Принципи етичного кодексу асоціації тренерів і психотерапевтів: компетентність, порядність, професійна і наукова відповідальність, повага до прав людини, турбота про благополуччя інших, соціальна відповідальність.

МОДУЛЬ 3. ОСОБИСТІСТЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ.

Тема 1. Особистість, діяльність, поведінка.

Психологія особистості як галузь науки, що вивчає закономірності становлення і розвитку особистості як суб'єкта життєтворчості. Сутність особистості з позицій різних теоретичних уявлень. Особистість у психоаналізі, трансперсональній психології, біхевіоризмі. Особистість у когнітивній та гуманістичній психології. Жіночі теорії особистості. Факторні теорії особистості. Теорії особистості В. Райха, Дж. Келлі, Г. Саллівана, К. Левіна, Р. Мей, А. Бандури, Дж. Роттера. Особистість у радянській та українській психології. Особистість як ансамбль несвідомих ірраціональних потягів (З. Фройд). Особистість як функція результату психосоціальних криз (Е. Еріксон). Особистість як певний набір поведінкових реакцій (Б. Скіннер) Особистість як властивий кожному індивіду унікальний спосіб усвідомлення досвіду (Д. Келлі). Особистість як суб'єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності, системна якість індивіда, що формується у спільній діяльності і спілкуванні (Л. Виготський, О. Леонтьєв С. Рубінштейн, А. Петровський та ін). Особистість як конкретна людина, яка належить до певного суспільства й соціальної групи; усвідомлює своє ставлення до навколишнього середовища, народу і до самої себе; займається певною діяльністю; вирізняється своєрідними особливостями поведінки й діяльності; володіє тільки

їй притаманною системою психічних і соціопсихічних властивостей та якостей.

Людина як багатосистемне явище. Особистість у психоенергетичній ментально-соціодуховній концепції М.Й. Варія. Біопсихічна, ментально-психічна, інтраіндивідуальна, соціопсихічна й свідомість-самосвідомість підструктури особистості (за М.Й. Варієм).

Тема 2. Земний шлях особистості та її буття

Земний шлях особистості як сукупність життєвих процесів. Простір час та енергія особистості. Людське життя у різних вимірах. Виміри людського життя: суспільне, духовне, політичне, професійне, громадське, сімейне, економічне, особисте або індивідуальне. Основні аспекти буття: фізичний (предметний), вітальний, соціальний, духовний. Гармонія і дисгармонія особистості. Вибір особистістю свого життєвого шляху та його корекція. Соціалізація особистості. Поняття соціалізації. Особливості, умови й механізми соціалізації. Процес соціалізації. Фізичний (предметний), вітальний (біологічний), соціальний та духовний аспект буття особистості. Внутрішній і зовнішній простори особистості. Благополуччя в психологічній площині. Психічна стійкість особистості і гармонія. Гармонія взаємин особистості, її сенс життя, духовність і свобода. Інтеракційні почуття особистості. Духовне буття особистості. Сенс життя в контексті внутрішньої свободи. Віра і система цінностей особистості та їх вплив на її гармонію. Вплив суспільства на статус і соціальну роль особистості. Взаємовплив особистості і соціальної ролі. Вплив соціальних норм на регуляцію поведінки особистості. Ціннісно-нормативна система особистості та її вплив на поведінку. Установки, стереотипи та імідж особистості як засоби регуляції її поведінки. Рух особистості в соціальному просторі та часі. Спрямованість особистості як властивість, що становить собою систему взаємопов'язаних внутрішніх спонукань, які спрямовують та орієнтують її життєвий шлях у соціальному просторі й часі. Рух як наслідок психічних чинників – потреб і мотивації. Мотивація, мотивування, полімотивованість мети, зовнішня і внутрішня мотивація. Види, ієрархія і зміна мотивів у соціальному просторі та часі. Психологічні чинники спонукання особистості до активності та руху

Тема3. Свідомість і самосвідомість особистості

Психологічна сутність самосвідомості. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості. Структура самосвідомості: пізнавальний, емоційний, вольовий компоненти. Самосвідомість і здійснення особистості. Механізми самосвідомості: ідентифікація, рефлексія, емпатія, децентрація. „Я”-концепція як виявлення самосвідомості. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості. Види самооцінки і рівня домагань. Формула Джеймса. Самоповага і комплекс меншовартості. Вплив самооцінки особистості на її самоповагу і формування комплексів. Самореалізація особистості. Розвиток самосвідомості та її вплив на самореалізацію особистості

Тема 4. Психологічний захист особистості

Загальне уявлення про «психологічний захист» і його функції. Різновиди психологічного захисту та їхня характеристика. Використання захисту в життєдіяльності. Особливості психологічного захисту в дітей.

Тема 5. Поведінка особистості

Поняття психологічних механізмів цілеспрямованої поведінки. Теоретичні підходи до аналізу структури регуляції дії. Вплив мети на поведінковий акт. Зворотний зв'язок та ефективність наступної дії. Залежна поведінка особистості. Хімічна залежність особистості та її вплив на поведінку. Односпрямована (акцентована) активність як психічні залежності. Інтеракційна залежність та її характеристика. Девіантна поведінка. Психологічне розуміння відхильної поведінки. Особливості особистості з девіантною поведінкою. Депривація. Самоуправління і саморегулювання особистості. Розуміння самоуправління і саморегулювання особистості. Процес самоуправління і саморегулювання. Саморегулювання настрою.

Тема 6. Психічне здоров'я особистості, її саногенний потенціал та кризи

Розуміння психічного здоров'я. Вплив суспільної дійсності на психічне здоров'я особистості. Психічна стійкість особистості. Саногенний потенціал особистості. Розуміння саногенного потенціалу особистості. Благополуччя як позитивний саногенний потенціал особистості. Активізація саногенного потенціалу у важких життєвих умовах. Кризи особистості в сучасному суспільстві. Розуміння криз особистості у психології. Типи криз особистості. Ставлення до кризи та її подолання.

Тема 7. Розвиток, формування і конкурентоспроможність особистості в сучасному суспільстві.

Гармонійний і дисгармонійний розвиток особистості. Формування змісту особистості. Розуміння поняття «конкурентоспроможна особистість». Етапи розвитку конкурентоспроможної особистості. Психологічні основи розвитку інтегральних характеристик конкурентоспроможної особистості.

Список рекомендованої літератури

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания / Б.Г.Ананьев. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2001. – 350 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование / А.Анастаси, С.Урбина. – СПб. : Питер, 2001. – 260 с.
3. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник / М. Й. Варій : Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. – 4- те вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2014. – 1047 с.
4. Варій М.Й. Загальна психологія: Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. – К.: ЧеРо, «Юрайт», 2001. – 320 с.
5. Варій М.Й. Загальна психологія: *підр. [для студ. вищ. навч. закл.]* / М.Й. Варій – [3-те вид.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 1007 с.
6. Варій М.Й. Психологія особистості: Навч. пос. / М.Й. Варій. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 592 с.
7. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию / Ю.Б.Гиппенрейтер. – М. : ЧеРо, "Юрайт", 2001. – 320 с.
8. Грановская Р.М. Элементы практической психологи / Р.М.Грановская. – СПб. : Питер, 1999. – 320 с.
9. Загальна психологія : Навч. вид. / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та ін. – К. : А.П.Н., 2005. – 420 с.
10. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. – К.: Вид-во ТОВ «КММ», 2006. – 240 с.
11. Максименко С.Д. Загальна психологія / С.Д.Максименко, В.О.Солов'єнко. – К. : МАУП, 2005. – 385 с.
12. Москалець В.П. Психологія особистості [текст] : навчальний посібник / В.П. Москалець. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 416 с.
13. Общая психология / Сост. Е.И.Рогов. – М. : ВЛАДОС, 1995. – 440 с.
14. Общая психология : Учебник / Под ред. С.Д.Максименко. – К. : Ваклер, 1999. – 460 с.
15. Основы психологии / За заг. ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – [3- те вид.]. – К. : Либідь, 1997. – 426 с.
16. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці: Навчальний посібник – Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2009. – 575 с.
17. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи / . — СПб. : Питер, 2000. – 450 с.

ЗРАЗОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1 ВАРІАНТ

1. Слово “психологія” в перекладі з грецької означає:

- а) наука про душу;
- б) наука про свідомість;
- в) наука про мислення.

2. До основних функцій психолога відносяться:

- а) психодіагностична психопрофілактична, психокорекційна, профорієнтаційна, психологопросвітницька;
- б) психодіагностична, психокорекційна, профорієнтаційна, психологопросвітницька;
- в) психодіагностична, психопрофілактична, психокорекційна, розвиваюча, профорієнтаційна, психологопросвітницька.

3. Засновником першої психологічної лабораторії:

- а) І.М. Сеченов, І.П. Павлов;
- б) В. Вундт;
- в) Р. Декарт;
- г) М. Вертгеймер.

4. Назвіть теорію створену Фрейдом.

- а) біхевіоризм;
- б) психоаналітична;
- г) рефлексорна.

5. Напрямок, предметом вивчення якого є поведінка, називається:

- а) біхевіоризм;
- б) фрейдизм;
- в) психоаналіз;
- г) гештальтпсихологія.

Питання для визначення рівня знань абітурієнтів.

1. Що таке психіка?
2. Що вивчає наука психологія?
3. В чому полягає завдання психології як науки?
4. Охарактеризуйте галузі психології.
5. Які ви знаєте методи психології? Дайте їх загальну характеристику.
6. Охарактеризуйте спостереження як метод психології. Переваги та недоліки.
7. Охарактеризуйте експеримент як метод психології. Переваги та недоліки.
8. В чому полягають переваги та недоліки експерименту в порівнянні з спостереженням.
9. Охарактеризуйте методи опитування та їх переваги та недоліки.
10. Дайте характеристику вольових якостей особистості.
11. Охарактеризуйте інтерв'ю як метод психології. Переваги та недоліки.
12. Охарактеризуйте умови формування характеру.
13. Охарактеризуйте соціально-психологічну суть феномена спілкування.
14. Які ви знаєте форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.
15. Охарактеризуйте емоції як психічний процес
16. Розкрийте сутність відчуттів: фізіологічні основи, види.
17. Розкрийте сутність і властивості сприймання.
18. Охарактеризуйте вікові особливості становлення особистості.
19. Пам'ять: сутність, фізіологічні основи, процеси, види.
20. Розкрийте сутність мислення: типи, операції.
21. Розкрийте сутність уяви: фізіологічні умови, види.
22. Розкрийте сутність уваги: фізіологічні основи, види.
23. Емоції: сутність і види.
24. Надайте загальну характеристику пізнавальних процесів.
25. Темперамент. Яка роль темпераменту в професійній діяльності людини?
26. Визначте сутність психічних станів.
27. Характер: сутність, структура, умови формування і розвитку.
28. Розкрийте психологічну сутність, умови попередження і розв'язання конфліктів.
29. Здібності: зміст і види.
30. Перелічіть основні умови розвитку здібностей.